

Takový byl Rudolf Hlava – *pedagog, kronikář, sběratel, archivář a muzejník*

Rudolfa Hlavu (1911-1988) jsme poznali nejen jako vzdělaného a stále se vzdělávajícího učitele, ale též v mnoha jiných rolích a vytyčených cílech, které ve svém bohatém nitru dozajista prožíval v radostech i starostech. Ony nezůstávaly pouze snem, nesplnitelným plánem v jeho mysli nebo jakousi ideou, ale byly nezištně naplněny bohatým dílem, jež zanechal budoucím generacím. Tak vytvořil opus hodný úcty. Vrchovatě naplňoval Saroyanovu myšlenku: „*Dejte si co nejvíce práce, abyste doopravdy žili.*“ A v této činnosti mu nechyběla pokora a skromnost.

Hodně četl a knihy miloval od malička. Byl to vždy zvědavý čtenář. Profesní orientaci a zájmy Rudolfa Hlavy velice ovlivnil jeho nejmilejší učitel František Mizera, známý semilský regionální historik – autor „*Pamětí města Semil a okolí*“. On byl tím inspirátorem, který u něho vzbudil zájem o historii a sběratelství, což nadšený žák později zapsal do rodinné Hlavovy kroniky: „*To on dal směr celému mému životu.*“ A tak Hlavovou zásluhou máme v Semilech kroniky, které dokumentují 42 let života v našem městě (1946-1988), což je neuvěřitelný kronikářský rekord, a ten život byl v totalitním režimu často strastiplný nejen pro občany, ale i pro samotného kronikáře. Také shromáždil rozsáhlé sbírky lidových a kramářských písní našeho kraje, které též dokládaly životní osudy obyvatel chudého Podkrkonoší, jejich radosti, starosti i bolesti. Svoji cennou a největší sbírku kramářských písní v Československu, celkem 25 000, odkázal Národnímu muzeu v Praze. Ta pak velice obohatila celkový muzejní fond a také zvýšila jeho vědeckou hodnotu. Každý exemplář dostal označení *Rudolf Hlava*, aby se památka na sběratele, zachránce těchto kulturních klenotů, předala dalším generacím.

Každý sběratel čehokoliv musí být obdarován nadšením, posedlostí, vytrvalostí a jistým podivínstvím. Hlavova bibliofilie, pěstovaná už od dětství, se postupně měnila v bibliomani. Jeho sběratelské spektrum bylo neuvěřitelné, tak jako kronikářská vytrvalost. Připomeňme dalšího učitele, jenž žáka Rudu motivoval a sběratelské spektrum, tentokrát přírodovědně, rozšířil. Byl to Josef Janda – přírodopisec, znamenitý botanik, apoštol žití v souladu s přírodou, ale též pacifista po vzoru Tolstého. Takže Ruda si všímal brouků a motýlů, pečlivě zakládal herbáře, sbíral kameny, poštovní známky, staré tisky – vzácné knihy, exlibris, lidové a dělnické písně a jak již bylo výše napsáno především písně kramářské, které

byly dějově bohaté a zpívané na poutích. Ovšem kdyby tenkrát byly mobily, tak by Hlavovy sbírky nikdy nebyly.

Rudolf Hlava si uvědomoval velký význam archivů pro práci historika. Velice ho rmoutily neodborné skartace, jež se běžně děly, kterými byly navždy zničeny historicky cenné dokumenty, jenž jsou důležitým zdrojem bádání a poznání. Ze sbírek tzv. Mizerova muzea a ze staré městské registratury, uložené na různých místech semilské radnice, vyčlenil cenné archiválie a vytvořil tak městský archiv. Stal se znalcem, což dokazoval při archivních posudcích a expertizách. Mnohokrát zabránil svévolnému a neodbornému počínání rozličných funkcionářů národních výborů, jímž deformování historických skutečností nikdy nevadilo, ba naopak. V suterénu budovy ONV, a to spolu s manželkou Janou, pilně pracovali, aby zachránili cenné dokumenty, shromáždili je, a tak vytvořili v roce 1973 okresní archivní fond, což činili za ohromného úsilí a jistě i rozličných peripetií celkem 16 let. Semilský okresní archiv byl skvělým základem pro další archivní činnost v našem okrese, na kterou mohl navázat další vynikající archivář, a navíc vysokoškolsky vzdělaný odborník PhDr. Ivo Navrátil, skaut a rodilý Brňák. Jaké to štěstí pro Semily a Semilsko!

Semily byly městem bez muzea, což byla další Hlavova „noční můra“. Vždyť sbírky, tzv. Mizerova muzea nebyly ani v řádném depozitu, ale byly roztroušeny v nevhodných prostorách na radnici, a dokonce i na půdě hotelu Okresní dům. Také se pochopitelně ztrácely – rozkrádaly, jejich evidence prakticky neexistovala. R. Hlava musel trpělivě svádět další zápasy s byrokracií a lidskou hloupostí. Historická roubenka s loubím, tzv. „Kousalovsko“, o které snil jako o možném muzeu, byla v roce 1956 necitlivě zbořena. Podařilo se mu však zajistit zrestaurování barokního Olbrachtova rodného domu č. p. 2 v Husově ulici a v roce 1960 zde bylo za veliké slávy otevřeno Muzeum dělnického hnutí a Památník Antala Staška a Ivana Olbrachta. Rudolf Hlava se tak stal zakladatelem semilského muzea a jeho prvním ředitelem. Cesta k opravdickému muzeu však byla ještě dlouhá a trnitá.

Rudolf Hlava byl velice vzdělaný a své znalosti, především z regionální historie, rád předával nejen žákům ve škole, ale též přednášel a besedoval s občany v muzeu nebo v městské knihovně, často též v okolních obcích. Vzpomínám, že ve škole raději vykládal a nerad zkoušel, takže patřil mezi hodné kantory. Ale kde měl brát čas na učení a na tak bohatou mimoškolní činnost? Proto nemohl napsat žádnou rozsáhlejší publikaci, ale o to bylo více kronik a besed nad kronikou. Svými články přispíval do regionálního tisku (Beseda, Rozvoj, Pochodeň) a do časopisů (Krkonoše, Sběratel, Československá etnografie, Listy genealogické a heraldické, Zprávy spolku českých bibliofilů), do různých sborníků a revue.

Ještě rok před svojí smrtí v říjnu 1987 přednášel R. Hlava v Praze na mozartovské konferenci České hudební společnosti, a to s příznivým ohlasem, na téma W. A. Mozart a Semily. Škoda, že jsem jeho přednášku neslyšel, a tak o takové souvislosti nevím vůbec nic.

Rudolf Hlava zemřel 5. listopadu 1988 v trutnovské nemocnici. Byl to vzácný člověk! Město Semily ocenilo jeho vzácnost, dílo a odkaz dne 20. 11. 2011 udělením čestného občanství města Semily in memoriam.

Text byl otištěn v SN, Li 2018, s.7 (foto na webu SOkA Semily)

Miloš Plachta